

Oikeusministeriö

Asia Lausuntopyyntöne VN/1984/20
Lausunto Seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus – asiantuntijakuuleminen

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus esittää pyydettyä lausuntonaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi seuraavaa:

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus pitää seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta erittäin tarpeellisena ja luonnosta hallituksen esitykseksi hyvänä. Erityisen kannatettavaa on aikuisiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja niiden suojaaman oikeushyvän eli seksuaalisen itsemääräämisoikeuden ja toisaalta lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ja niiden suojaaman oikeushyvän eli lapsen suojaaminen hänen kehitystään vahingoittavilta seksuaalisilta teoilta eriyttäminen täysin omiksi rikostunnusmerkistöikseen.

Käräjäoikeuden ja kansalaisten oikeusturvan näkökulmasta olennaista on, että rikostunnusmerkistöt ovat selkeitä ja että niihin sisältyy mahdollisimman vähän tulkinnanvaraisuutta.

Tunnusmerkistöt:

- 1) Ehdotettu rikoslain 20 luvun 1 §:n muotoilu vaikuttaa onnistuneelta. Vapaaehtoisuuden puute tunnusmerkistökijänä ei täysin poista näytön arviointiin liittyviä ongelmia, mutta selkeyttää tunnusmerkistöä.
- 2) Ehdotetusta törkeää raiskausta koskevasta 20 luvun 2 §:stä on jätetty pois aiemmin siihen sisältynyt ampuma- tai teräaseen tai muun hengenvaarallisen välineen käyttäminen. Käräjäoikeus esittää harkittavaksi, pitäisikö ko. tunnusmerkistökijä säilyttää kvalifiointiperusteena törkeän raiskauksen osalta ja sisällyttää tunnusmerkistökijöihin ehdotetun törkeän seksuaalisen kajoamisen osalta rikoslain

20 luvun 4 §:n tunnusmerkistöön, ehdotetun törkeän lapsenraiskauksen osalta rikoslain 20 luvun 13 §:n tunnusmerkistöön sekä ehdotetun törkeän seksuaalisen kajoamisen lapseen osalta rikoslain 20 luvun 15 §:n tunnusmerkistöön.

Aseen käyttäminen ei välttämättä tarkoita henkilöön itseensä kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa, kuten ehdotetusta tunnusmerkistöstä on luettavissa, vaan aseiden esillä olo voi tarkoittaa myös muuhun henkilöön tulevaisuudessa kohdistuvaa uhkaa, joka lamaannuttaa asianomistajan ja ”murtaa hänen tahtonsa”. Tämä vähentäisi säännöksen tulkinnanvaraisuutta.

Määritelmät

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus haluaa kiinnittää huomiota erityisesti ehdotetun rikoslain 20 luvun 23 §:n määritelmiin.

Istanbulin sopimuksen 36 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan rangaistavaa tulisi olla seksuaalinen tunkeutuminen toisen henkilön emättimeen, peräsuoleen tai suuhun jonkin ruumiinosan tai esineen avulla ilman tämän henkilön suostumusta.

Ehdotetun rikoslain 20 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan tässä laissa sukuelimellä tehtävää taikka sukuelimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon, toisen sukuelimen ottamista omaan kehoon taikka toisen sukuelimen tai peräaukon koskettelua sukuelimellä tai suulla. Sanotun pykälän 2 momentin mukaan seksuaalisella teolla tarkoitetaan tässä laissa sellaista tekoa, joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen.

Sukupuoliyhteyden määritelmä edellyttää siis seksuaalista kehoon tunkeutumista. Esimerkkeinä muusta seksuaalisesta teosta hallituksen esitysluonnoksessa mainitaan muun ohessa lapsen houkutteleva katsomaan masturbointia, yhdyntää tai pornografisia kuvia tai videoita, seksuaalisväritteisten tekstiviestien, sähköpostien, kirjeiden tai muiden viestien lähettäminen lapselle sekä lapsen pyytäminen tai saaminen toimimaan seksuaalisväritteisellä tavalla (esimerkiksi saadaan lapsi pukemaan paljastavat vaatteet tai riisuutumaan alastomaksi, saadaan lapsi masturboimaan tai virtsaamaan tekijän päälle, pyydetään lasta piirtämään sukuelimiä esittäviä kuvia, valokuvataan alastonta lasta, pyydetään lasta esiintymään seksuaalisessa kuvassa, ottamaan itsestään tällaisen kuvan tai lähettämään tekijälle tällaisen kuvan).

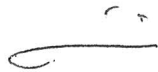
Luonnoksessa hallituksen esitykseksi todetaan (s. 178) sukupuoliyhteyden määritelmän osalta, että kädellä, muulla ruumiinosalla tai esineellä tehtävä sukuelimeen kohdistuva koskeminen määriteltäisiin jatkossakin sukupuoliyhteydeksi vain, kun teko käsittää tunkeutumisen toisen kehoon tai sukuelimen ottamisen omaan kehoon (HE 6/1997 vp s. 188, HE 216/2013 vp s. 63)

Hallituksen esitysluonnoksen perusteluista ilmenevin tavoin lapset joutuvat varsin usein kohteeksi nimenomaan internetin ja sosiaalisen median kautta kohdistuvissa rikoksissa. Epäselväksi esitettyjen rikoslain 20 luvun 23 §:ään sisältyvien määritelmien

sekä hallituksen esityksen luonnoksen perustelujen osalta jää, voiko sukupuoliyhteys toteutua silloin, kun tekijä saa lapsen tai hänen seurassaan olevan muun henkilön itse läsnä olematta jonkin viestintävälineen avulla tekemään teon, jossa hänen kehoonsa tunkeudutaan eli esimerkiksi työntämään itse kehoonsa tai seurassaan olevan mahdollisesti toisen samanikäisen lapsen työntämään hänen kehoonsa jonkin esineen kuten vaikkapa kurkun tai keinopeniksen vai onko tällöin kysymys 2 momentissa tarkoitettusta muusta seksuaalisesta teosta. Tältä osin olisi hyvä määritellä tarkemmin, milloin kehoon tunkeutumisessa voi olla kysymys sukupuoliyhteydestä ja milloin mahdollisesta muusta seksuaalisesta teosta.

Rangaistusasteikot

Käräjäoikeudella ei ole lausuttavaa esitettyjen rangaistusasteikkojen osalta.

Laamanni Timo Heikkinen

Lausunnon ovat valmistelleet käräjätuomarit ja apulaisosastonjohtajat Marjo Ikäheimonen, Juho Heiskala ja Juho Päckilä sekä käräjätuomari Marika Kari

